

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПІВДЕННЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РОЗПОРЯДЖЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

25.04.2024

м. Одеса

№ 65/35-рп/к

Справа № 65/31-01/2024

Про початок розгляду
справи за ознаками порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

Адміністративна колегія Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання першого відділу досліджень і розслідувань від 25.04.2024 № 65-03/71п,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРЕДМЕТ СПРАВИ

- 1) Дії комунального підприємства «Теплопостачання міста Одеси» (далі – КП «ТМО», Підприємство), які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання теплової енергії, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- 2) Дії КП «ТМО», які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, полягають у нарахуванні споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів.

2.ВІДПОВІДАЧ

- 3) Відповідачем у справі є КП «ТМО». Відповідно до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань КП «ТМО» зареєстроване *Інформація, доступ до якої обмежено*. Основним видом діяльності КП «ТМО» згідно з кодом КВЕД є: *Інформація, доступ до якої обмежено*.
- 4) КП «ТМО» діє на підставі статуту, нова редакція якого затверджена рішенням Одеської міської ради від 19.09.2018 № 3672-VII.
- 5) У розумінні абзацу шістнадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ТМО» є суб'єктом господарювання.

3. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- 6) До Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) надійшли заяви *Інформація, доступ до якої обмежено* за вх. № 65-01/43-АМ від 07.08.2023 та *Інформація, доступ до якої обмежено* від 21.03.2023 (вх № 65-01/9-АМ від 21.03.2023) щодо можливого порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях КП «ТМО» у вигляді нарахування КП «ТМО» плати за

- послуги з постачання теплової енергії без врахування показів індивідуальних засобів обліку теплової енергії.
- 7) Розпорядженням Голови Відділення від 31.10.2023 № 65/7-рп розгляд заяви *Інформація, доступ до якої обмежено* від 07.08.2023 № 65-01/43-АМ зупинено у зв'язку з необхідністю дослідження становища КП «ТМО» на ринку послуг з постачання теплової енергії, виявлення фактів, які свідчать про системність дій КП «ТМО», які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, аналогічні наведеним у заяві. Про зупинення розгляду заяви заявника повідомлено листом від 31.10.2023 №65-02/2419.
 - 8) Крім того, відповідно до статей 3, 7, 17 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктів 3 та 8 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482, Відділенням здійснюється державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання на регіональному ринку послуг з постачання теплової енергії в межах Одеської області зокрема, в частині нарахування КП «ТМО» споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів.
 - 9) На адресу КП «ТМО» надіслані вимоги про надання інформації: від 27.03.2023 № 65-02/582, від 15.08.2023 № 65-02/1670 та від 02.02.2024 № 65-02/250.
 - 10) Відділенням листами від 10.04.2023 № 02.01-21/327 (вх. № 65-01/670 від 13.04.2023) та від 25.08.2023 № 02-01-01-274 (вх. № 65-01/1546 від 28.08.2023) та від 26.02.2024 № 02-01-01-61 (вх. № 65-01/522 від 27.02.2024) отримана відповідна інформація від КП «ТМО».
 - 11) Відділення листом від 05.09.2023 № 65-02/735е звернулось до Антимонопольного комітету України з пропозицією звернутись до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України для отримання роз'яснень з питань, викладених у вищезазначених заявах.
 - 12) Листом Антимонопольного комітету України від 16.11.2023 № 6-01/13580 (вх. № 65-01/620К від 20.11.2023) перенаправлено Відділенню відповідь Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України.

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- 13) Відносини, що виникають у процесі надання та споживання житлово-комунальних послуг, регулюються Законом України «Про житлово-комунальні послуги» (далі - Закон).
- 14) Відповідно до пунктів 2, 5, 6, 7, 13 частини першої статті 1 Закону наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:
виконавець комунальної послуги – суб'єкт господарювання, що надає комунальну послугу споживачу відповідно до умов договору;
житлово-комунальні послуги – результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та/або перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил, що здійснюється на підставі відповідних договорів про надання житлово-комунальних послуг;
індивідуальний споживач - фізична або юридична особа, яка є власником (співвласником) нерухомого майна, або за згодою власника інша особа, яка користується об'єктом нерухомого майна і отримує житлово-комунальну послугу для власних потреб та з якою або від імені якої укладено відповідний договір про надання житлово-комунальної послуги;
кількісний показник комунальних послуг - кількість одиниць виміру обсягу отриманої споживачем комунальної послуги, визначена відповідно до показань вузла обліку та/або вимог нормативів, норм, стандартів, порядків і правил згідно із законодавством;
споживач житлово-комунальних послуг – індивідуальний або колективний споживач.
- 15) Відповідно до частини першої статті 12 Закону надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.

- 16) Відповідно до абзаців дев'ятого та десятого частини п'ятої статті 13 Закону плата виконавцю комунальної послуги за індивідуальним договором про надання комунальної послуги, що є публічним договором приєднання, складається з плати за послугу, що розраховується виходячи з розміру затверджених цін/тарифів на відповідну комунальну послугу та обсягу спожитих комунальних послуг, визначеного відповідно до законодавства.
- 17) Загальні умови оснащення вузлами розподільного обліку/приладами-розподільювачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку окремих приміщень у будівлях визначено Порядком оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами-розподільювачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку, затвердженим наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 09.08.2018 № 205, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31.08.2018 за № 981/32433 (далі – Порядок № 205).
- 18) Відповідно до пункту 4 Порядку № 205 оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами-розподільювачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку не потребує розроблення проектної документації, видачі технічних умов та інших вимог до їх встановлення, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, оператором зовнішніх інженерних мереж, виконавцем відповідної послуги.
- 19) Вузлами розподільного обліку оснащуються окремі приміщення в будівлі, які є самостійними об'єктами нерухомого майна, або окремі приміщення, що не є самостійними об'єктами нерухомого майна, але перебувають у користуванні різних споживачів, у разі приєднання такої будівлі до зовнішніх інженерних мереж або оснащення такої будівлі системою автономного теплопостачання, автономного гарячого водопостачання, автономного водопостачання (пункт 6 Порядку № 205).
- 20) Оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку теплової енергії здійснюється у разі наявності технічної можливості, яка визначається з урахуванням вимог статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» (пункт 7 Порядку № 205).
- 21) Власник (співвласники) окремого приміщення самостійно здійснює(ють) вибір моделі приладу розподільного обліку відповідно до вимог Технічного регламенту засобів вимірювальної техніки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 163, у тому числі щодо класу точності (пункт 8 Порядку № 205).
- 22) Засоби вимірювальної техніки вузлів розподільного обліку встановлюються відповідно до вимог, зазначених у супровідній документації до засобу вимірювальної техніки вузла розподільного обліку (пункт 9 Порядку № 205).
- 23) Відповідно до вимог абзацу першого пункту 10 Порядку 205 за наявності окремого відгалуження системи опалення у квартиру, інше житлове або нежитлове приміщення встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії для такої квартири (приміщення) є обов'язковим.
- 24) Статтею 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» передбачено, що:
абонентський облік вузла обліку (далі - абонентський облік) - процедура реєстрації та періодичний огляд вузлів обліку для використання показань вузлів обліку з метою комерційного або розподільного обліку;
вузол обліку - комплекс пристроїв (у тому числі засобів вимірювальної техніки, що відповідають вимогам технічних регламентів), допоміжного обладнання та матеріалів до них, призначений для вимірювання спожитої теплової енергії та води, а також технічної реєстрації результатів такого вимірювання, включаючи засоби дистанційної передачі результатів вимірювання (за наявності);
вузол розподільного обліку - вузол обліку, що забезпечує індивідуальний облік споживання відповідної комунальної послуги в будівлях, де налічуються два та більше споживачів;

комерційний облік комунальних послуг (далі - комерційний облік) - визначення за допомогою вузла комерційного обліку або за встановленими правилами у передбачених цим Законом випадках кількісних та якісних показників комунальної послуги, вимірювання яких забезпечується вузлом обліку, на підставі яких проводяться розрахунки за спожиті комунальні послуги;

прилад - розподільювач теплової енергії - прилад або комплекс обладнання та матеріалів до них, що встановлюється на опалювальному приладі системи опалення будівлі, використовується для визначення частки споживання теплової енергії окремим опалювальним приладом споживача у загальному споживанні відповідно до показань вузла комерційного обліку та відповідає вимогам, визначеним методикою розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства;

розподільний облік комунальних послуг (далі - розподільний облік) - визначення за допомогою вузла розподільного обліку (приладу - розподільювача теплової енергії) та/або за встановленими правилами (методиками) у передбачених цим Законом випадках кількісних показників отриманої споживачем комунальної послуги, на підставі яких здійснюється розподіл показань вузла комерційного обліку між споживачами в будівлях, де налічуються два та більше споживачів.

- 25) Оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку теплової енергії здійснюється згідно з вимогами статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання».
- 26) Відповідно до частини 7 статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» вузли розподільного обліку теплової енергії у випадках, коли це технічно неможливо, не встановлюються. У такому разі для визначення обсягу теплової енергії, спожитої на потреби опалення, на всіх опалювальних приладах (крім розташованих у приміщеннях (місцях) загального користування багатоквартирних будинків) особами, визначеними частинами другою і третьою цієї статті, повинні бути встановлені прилади - розподільювачі теплової енергії, крім випадків, коли це економічно недоцільно.
- 27) Модель приладу-розподільювача теплової енергії визначається власником (співвласниками) будівлі за погодженням з виконавцем комунальної послуги або визначеною власником (співвласниками) іншою особою, що здійснює розподіл обсягів комунальної послуги.
- 28) Усі опалювальні прилади при застосуванні вузлів розподільного обліку теплової енергії або приладів - розподільювачів теплової енергії обладнуються автоматичними регуляторами температури повітря у приміщенні відповідно до будівельних норм.
- 29) Відповідно до частини першої статті 8 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» рахунки на оплату наданої комунальної послуги формуються виконавцем або визначеною власником (співвласниками) іншою особою, що здійснює розподіл обсягів комунальної послуги, на основі показань вузла комерційного обліку відповідної комунальної послуги згідно з вимогами статей 9-11 цього Закону.
- 30) Виконавець або визначена власником (співвласниками) інша особа, що здійснює розподіл обсягів комунальної послуги, формує та надає споживачу (його представнику) рахунки на оплату наданої комунальної послуги щомісяця.
- 31) Технічна можливість встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку теплової енергії визначається відповідно до Порядку визначення технічної можливості встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії та економічної доцільності встановлення приладів-розподільювачів теплової енергії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 № 829 (далі – Порядок № 829).
- 32) Згідно з пунктом 3 Порядку № 829 розподільний облік споживання комунальної послуги з постачання теплової енергії в окремих приміщеннях будівлі, що приєднана до зовнішніх інженерних мереж і оснащена вузлами комерційного обліку теплової енергії, забезпечується шляхом встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії на вводі трубопроводів

- внутрішньобудинкової системи опалення в окреме приміщення будівлі або приладів - розподільювачів теплової енергії на опалювальних приладах.
- 33) Відповідно до пункту 4 Порядку № 829 технічна можливість встановлення вузлів розподільного обліку визначається під час обстеження внутрішньобудинкової системи опалення суб'єктом господарювання, що має ліцензію на провадження господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми та значними наслідками, з обов'язковим переліком робіт з монтажу внутрішніх інженерних мереж, систем, приладів і засобів вимірювання шляхом встановлення відповідності кожному з критеріїв у форматі так/ні, визначених у пункті 6 цього Порядку, про що складається акт обстеження у довільній формі, у якому зазначається висновок за результатами обстеження, прізвище, ім'я, по батькові виконавця обстеження. Якщо у висновку зазначено, що технічна можливість встановлення вузла розподільного обліку теплової енергії відсутня, зазначається критерій з переліку згідно з пунктом 6 цього Порядку, якому не відповідає внутрішньобудинкова система опалення, а також можуть зазначатися заходи, здійснення яких дозволить встановити вузли розподільного обліку.
- 34) Відповідно до пункту 6 Порядку № 829 технічна можливість встановлення вузлів розподільного обліку наявна за відповідності внутрішньобудинкової системи опалення всім таким критеріям:
 окреме відгалуження системи опалення для окремого приміщення, наявність якого встановлено під час візуального огляду та яке передбачене принциповою схемою внутрішньобудинкової системи опалення будівлі (за наявності);
 принциповою схемою внутрішньобудинкової системи опалення передбачено технічну можливість встановлення автоматичних регуляторів температури в приміщеннях для регулювання споживання теплової енергії в окремих приміщеннях будівлі, що не призведе до порушень гідравлічного режиму внутрішньобудинкової системи опалення будівлі;
 під час встановлення вузла розподільного обліку буде забезпечено дотримання вимог застосування засобу вимірювальної техніки та умов його належної експлуатації, що зазначені у технічній (супровідній) документації на цей засіб;
 можливість забезпечення вільного доступу для зняття показань приладу обліку, його обслуговування, заміни під час подальшої експлуатації.
- 35) Порядок прийняття приладу обліку на абонентський облік, затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 12.10.2018 № 270, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16.11.2018 за № 1304/32756 (надалі – Порядок № 270) встановлює процедуру прийняття на абонентський облік вузлів комерційного обліку та вузлів розподільного обліку теплової енергії та водопостачання.
- 36) Відповідно до абзацу першого пункту 7 розділу III Порядку № 270 у разі відсутності порушень вимог частини першої статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» представник виконавця відповідної комунальної послуги, визначеної власником (співвласниками) іншої особи, яка здійснює розподіл обсягів комунальних послуг між споживачами, виконує опломбування вузла розподільного обліку (його засобу вимірювальної техніки, запірної арматури), приладу - розподільювача теплової енергії та запірної арматури на опалювальному приладі, на якому прилад-розподільювач встановлено, та складає акт про прийняття вузла розподільного обліку / приладу - розподільювача теплової енергії на абонентський облік, відповідно до додатка 2 до цього Порядку.
- 37) Згідно з пунктом 10 розділу III Порядку № 270 з дати складання акту про прийняття вузла розподільного обліку (приладу - розподільювача теплової енергії) на абонентський облік такий вузол (прилад - розподільювач теплової енергії) є прийнятим виконавцем відповідної комунальної послуги (визначеною власником (співвласниками) будівлі іншою особою, яка здійснює розподіл обсягів комунальної послуги між споживачами) на абонентський облік, а показання його засобів вимірювальної техніки є обов'язковими для визначення обсягів спожитої комунальної послуги та розрахунків за неї.

- 38) Таким чином, виходячи з положень законодавства лише після прийняття вузла обліку теплової енергії на абонентський облік та його опломбування відповідно до встановленої процедури, розрахунки за послуги з постачання теплової енергії можуть проводитись за показами встановленого вузла обліку.
- 39) Враховуючи викладене, споживач має право на встановлення квартирних вузлів обліку теплової енергії та оплату за послуги з постачання теплової енергії відповідно до їх показників, але з дотриманням визначених законодавством процедур.
- 40) Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» та Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (втратила чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 85 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019 р. № 690») (далі – Правила № 630) визначено право споживача на встановлення квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік, а також проведення оплати за спожиті послуги згідно з показниками індивідуальних приладів обліку.
- 41) Так, відповідно до положень пункту 9 Правил № 630 квартирні засоби обліку теплової енергії беруться виконавцем послуг на абонентський облік. Періодична перевірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку теплової енергії проводяться за рахунок виконавця.
- 42) Абзацом другим пункту 10 Правил № 630 передбачалось, що справляння плати за нормативами споживання за наявності квартирних засобів обліку без урахування їх показань не допускається, за винятком випадків, передбачених абзацом п'ятим пункту 15 цих Правил. Виконавець і споживач не мають права відмовлятися від врахування показань засобів обліку.
- 43) Згідно з пунктом 29 Правил № 630 споживач мав право, зокрема, на установлення квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік; на періодичну перевірку, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку.
- 44) При цьому, Методика розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг, затверджена наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 22.11.2018 № 315 із змінами (далі – Методика № 315), встановлює порядок розподілу між споживачами спожитих у будівлі/будинку послуг з постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання (далі - комунальні послуги), обсяг споживання яких визначений за допомогою вузла (вузлів) комерційного обліку або розрахунково у разі його (їх) відсутності, тимчасового виходу з ладу або втрати, та послуги з централізованого водовідведення, обсяг споживання якої визначається відповідно до обсягу споживання інших комунальних послуг.
- 45) Відповідно до абзацу 3 пункту 3 розділу I Методики № 315 розподіл між споживачами загального обсягу спожитої комунальної послуги у будівлі/будинку за відповідний розрахунковий період (далі - розподіл) здійснюється з урахуванням показань вузлів комерційного та розподільного обліку (теплолічильників, лічильників холодної води, лічильників гарячої води), установлених як у приміщеннях, так і за їх межами, або приладів-розподільювачів теплової енергії, установлених на опалювальних приладах опалюваних приміщень, а в окремих випадках - розрахунково.
- 46) Згідно з підпунктом 1 пункту 4 розділу I Методики № 315 (Загальні правила розподілу спожитих у будівлі/будинку комунальних послуг) для розподілу приймаються показання вузлів комерційного та розподільного обліку, приладів розподільного обліку теплової енергії станом на кінцеву дату розрахункового періоду, отримані виконавцем розподілу комунальної послуги, у спосіб, визначений договором про надання комунальної послуги.
- 47) При цьому, для розподілу не приймаються показання вузла розподільного обліку, приладу розподільного обліку теплової енергії, що зняті (надані), починаючи з дати встановлення факту виходу його з ладу (закінчення строку перевірки засобу вимірювальної техніки, що входить до його складу) або встановлення факту несанкціонованого втручання в його роботу

(самовільний демонтаж, умисне знищення, пошкодження, розкомплектування, у тому числі порушення цілісності пломб, тощо), до дати прийняття на абонентський облік відремонтованого чи заміненого вузла розподільного обліку, приладу розподільного обліку теплової енергії або повіреного засобу вимірювальної техніки, що входить до його складу (підпункт 3 пункту 4 розділу I Методики № 315).

- 48) З огляду на зазначене, положеннями діючого законодавства не передбачено не врахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, та введених в експлуатацію, при нарахуванні виконавцем послуг плати за послуги з постачання теплової енергії.

5. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- 49) Аналіз та дослідження становища КП «ТМО» на ринку послуг з постачання теплової енергії здійснювалось відповідно до вимог Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – Методика).

- 50) Згідно з пунктом 2.2. Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема, особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

Об'єкти аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- 51) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- 52) КП «ТМО» – суб'єкт господарювання, який здійснює діяльність на ринку послуг з постачання теплової енергії;
- 53) послуга з постачання теплової енергії (далі – Послуга).

Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище.

Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання

- 54) Відповідно до пункту 4.1 Методики, перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

- 55) Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товар – будь-який предмет господарського обороту, в т. ч. продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права.

- 56) У відповідності до пункту 4.2. Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

Споживчі характеристики.

- 57) Відповідно до статті 1 Закону України «Про теплопостачання»:

- ринок теплової енергії – сфера обороту теплової енергії як товару, на який є попит і пропозиція;

- постачання теплової енергії (теплопостачання) – господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору;

- 58) - об'єкти у сфері теплопостачання - теплогенеруючі станції чи установки, теплові електростанції, теплоелектроцентралі, котельні, когенераційні установки, теплові мережі, які призначені для виробництва і транспортування теплової енергії, а також об'єкти та споруди, основне і допоміжне обладнання, що використовуються для забезпечення безпечної та надійної експлуатації теплових мереж.
- 59) Відносини між суб'єктом господарювання, що провадить господарську діяльність з постачання теплової енергії, та індивідуальним і колективним споживачем, який отримує або має намір отримати послугу з постачання теплової енергії, регулюють Правила надання послуг з постачання теплової енергії, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 830 «Про затвердження Правил надання послуги з постачання теплової енергії і типових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії» (далі - Правила № 830). Окрім того, ці Правила визначають вимоги до якості послуги, одиниці виміру обсягу спожитої споживачем теплової енергії, порядок оплати.
- 60) Відповідно до вказаних правил (пункт 4) послуга з постачання теплової енергії надається споживачу для потреб опалення або на індивідуальний тепловий пункт споживача для потреб опалення та приготування гарячої води.
- 61) Надання таких послуг здійснюється суб'єктом господарювання, який має діючі теплові мережі, які призначені для виробництва і транспортування теплової енергії.

Умови споживання.

- 62) Відповідно до пункту 4 Правил користування тепловою енергією, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року № 1198, користування тепловою енергією допускається лише на підставі договору купівлі - продажу теплової енергії між споживачем і теплопостачальною організацією (далі - договір), крім підприємств, що виробляють та використовують теплову енергію для цілей власного виробництва. Договори укладаються відповідно до типових договорів. Форми типових договорів затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання.
- 63) Постачання теплової енергії споживачам КП «ТМО» здійснює на підставі укладених договорів.
- 64) Споживчі характеристики, умови споживання теплової енергії та ціна визначені у договорах, укладених КП «ТМО» зі споживачами.

Умови реалізації

- 65) Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).
- 66) В розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» суміжний ринок - товарний ринок, що не перебуває у стані природної монополії, для суб'єктів якого реалізація вироблених товарів або використання товарів інших суб'єктів господарювання неможливе без безпосереднього використання товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.
- 67) КП «ТМО» здійснюючи діяльність з транспортування теплової енергії, є суб'єктом природної монополії та відповідно віднесено до Зведеного переліку природних монополій, розміщеному на офіційному сайті Антимонопольного комітету України <https://www.amcu.gov.ua> станом на 19.03.2024.
- 68) Згідно із статтею 6 Закону України «Про природні монополії» до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього закону, належить постачання теплової енергії.
- 69) Відповідно до пункту 29 частини першої статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» господарська діяльність з виробництва теплової енергії,

транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії підлягають ліцензуванню.

- 70) КП «ТМО» були видані Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг ліцензії на провадження діяльності з виробництва (АД041799), транспортування (АД041800) та постачання теплової енергії (АД041801) від 31.08.2012 року. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг в листі від 25.04.2017 № 4355/21.3/7-17 надала інформацію на запит КП «ТМО», в якій зазначила, що відповідно до частини 6 статті 21 Закону України від 02.03.2015 № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності» вказані ліцензії є чинними та безстроковими.
- 71) Умови реалізації (постачання) теплової енергії та ціна визначаються у договорах, укладених КП «ТМО» зі споживачами.

Ціна.

- 72) Рішеннями Виконавчого комітету Одеської міської ради від 23.12.2021 року № 395, від 27.10.2022 № 259 та від 21.09.2023 № 333 встановлені для КП «ТМО» тарифи на послуги з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії, у тому числі, яка виробляється за допомогою системи автономного опалення.
- 73) У період опалювального сезону 2023-2024 року чинними є наступні тарифи на послуги з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії:
- для потреб населення 1813,94 грн за 1Гкал (у тому числі, яка виробляється за допомогою системи автономного опалення);
 - для потреб бюджетних установ – 4064,60 грн за 1Гкал (окрім тієї, яка виробляється за допомогою системи автономного опалення);
 - для потреб інших споживачів – 7037,35 грн за 1Гкал (окрім тієї, яка виробляється за допомогою системи автономного опалення);
 - для потреб релігійних організацій – 4204, 80 грн за 1Гкал.
- 74) Отже, кінцеві споживачі послуг з постачання теплової енергії не мають можливості впливу на ціну послуг, у тому числі під час врегулювання договірних відносин на відповідні послуги, оскільки тарифи на ці послуги затверджує виконавчий комітет Одеської міської ради.
- 75) Таким чином, послуги з постачання теплової енергії надаються КП «ТМО» на підставі укладених договорів на платній основі, а отже є товаром.

Споживачами послуг з постачання теплової енергії є фізичні та юридичні особи, які отримують, або мають намір отримувати вказані послуги від КП «ТМО».

Визначення товарних меж ринку

- 76) Відповідно до пунктів 5.1.-5.3. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- 77) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
 - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо; наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
 - відсутність суттєвої різниці в цінах;
 - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- 78) При проведенні дослідження необхідно враховувати, що взаємозамінні товари належать до групи однорідних товарів (товарних груп), які розглядаються споживачем як один і той же товар (товарна група), і які можуть бути стандартизовані або диференційовані.
- 79) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких

використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.

- 80) Постачання теплової енергії за показниками подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару не має товарів-замінників, тому, постачання теплової енергії не є взаємозамінним товаром з будь-яким іншим товаром.
- 81) Враховуючи, що постачання теплової енергії не є взаємозамінним з будь-яким іншим товаром, а необхідною умовою отримання послуг з постачання теплової енергії є приєднання систем теплоспоживання споживачів з системою теплопостачання ліцензіата, споживачі постачання теплової енергії за звичайних умов не можуть легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- 82) Отже, за таких обставин, **товарними межами ринку** є послуги з постачання теплової енергії, які не мають товарів-замінників.
Визначення територіальних (географічних) меж ринку.
- 83) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- 84) При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.
- 85) Згідно з пунктом 1.3 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сфері теплопостачання, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 22.03.2017 №308, місце провадження діяльності - територія розташування об'єкта у сфері теплопостачання, де розміщені теплогенеруючі установки, у межах якої провадиться виробництво теплової енергії та яке зазначається у відомості про місця провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії (з урахуванням змін до документів, поданих ліцензіатом в установленому цими Ліцензійними умовами порядку).
- 86) Отримання постачання теплової енергії на певній території можливе лише у суб'єкта господарювання, який провадить господарську діяльність з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії на цій території.
- 87) При визначенні територіальних (географічних) меж ринку послуг з постачання теплової енергії враховано територію розташування теплопостачальних мереж, за межами якої придбання товару для споживачів є неможливим.
- 88) Характерною особливістю взаємодії попиту і пропозиції постачання теплової енергії є неможливість переміщення попиту географічно, оскільки необхідною умовою отримання зазначеного товару є з'єднання систем теплоспоживання споживачів з системою теплопостачання КП «ТМО», зокрема приєднання внутрішньобудинкових мереж опалення об'єктів споживачів до магістральних та місцевих (розподільчих) мереж централізованого опалення. За межами цих мереж користування послугами з постачання теплової енергії КП «ТМО» є неможливим.
- 89) Прокладення ж інших теплових мереж поряд з існуючими, є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.
- 90) Рішеннями Одеської міської ради від 27.06.2006 № 101-V «Про реорганізацію комунального підприємства «Одестеплокомуненерго» та комунального підприємства «Одесатеплоенерго» та від 05.04.2007 № 1163-V «Про внесення змін та доповнень до рішення Одеської міської ради від 27.06.2006 № 101-V» Про реорганізацію комунального підприємства «Одестеплокомуненерго» та комунального підприємства «Одесатеплоенерго» доручено виконавчому комітету Одеської міської ради вжити заходи щодо реорганізації КП «Одестеплокомуненерго» та КП Одесатеплоенерго» шляхом злиття та створення на їх базі КП «ТМО» та вжити заходи щодо закріплення за КП «ТМО» на праві повного господарського відання майна, необхідного для здійснення його діяльності.
- 91) Передавальні акти КП «Одестеплокомуненерго» та КП «Одесатеплоенерго» затверджені рішенням виконавчого комітету Одеської міської ради від 19.10.2006 № 556 «Про

затвердження передавальних актів комунального підприємства «Одестеплокомуненерго» та комунального підприємства «Одесатеплоенерго».

- 92) Станом на теперішній час в експлуатації КП «ТМО» знаходяться 11 великих районних та квартальних котелень, 137 дрібних котелень, 784 км теплових мереж, 127 центральних теплопунктів, розташованих в місті Одесі.
 - 93) Отже, територіальними (географічними) межами ринку постачання теплової енергії, на якому КП «ТМО» здійснює господарську діяльність з постачання теплової енергії (включаючи виробництво, транспортування та постачання), є територія міста Одеси, на якій розташовані теплові мережі, які експлуатуються КП «ТМО».
- Часові межі ринку.**
- 94) У пункті 1.3 Методики визначено, що часові межі ринку - час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.
 - 95) Відповідно до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно - грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
 - 96) Діяльність суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання обумовлена сезонним характером (реалізація теплової енергії для потреб опалення здійснюється протягом опалювального періоду).
 - 97) Пунктом 2 Правил надання послуги з постачання теплової енергії, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 830 (далі – Постанова № 830), визначено, що опалювальний період - період, протягом якого теплопостачальні організації постачають теплову енергію для потреб опалення.
 - 98) В пункті 8 Постанови №830 зазначено, що постачання теплової енергії для потреб опалення здійснюється в опалювальний період.
 - 99) Рішення про початок та закінчення опалювального періоду приймається органами місцевого самоврядування з урахуванням кліматичних умов згідно з будівельними нормами і правилами, правилами технічної експлуатації теплових установок і мереж, державними санітарними нормами і правилами.
 - 100) Розпорядженням Одеського міського голови від 27.10.2021 №937 розпочато опалювальний період 2021-2022 років в місті Одесі з 01.11.2021, розпорядженням Одеського міського голови від 25.03.2022 № 155 опалювальний період 2021-2022 років завершено 31.03.2022.
 - 101) Розпорядженням Одеського міського голови від 07.11.2022 №486 розпочато опалювальний період 2022-2023 років в місті Одесі з 08.11.2022, розпорядженням Одеського міського голови від 29.03.2023 № 130 опалювальний період 2022-2023 років завершено 31.03.2023.
 - 102) Розпорядженням Одеського міського голови від 10.11.2023 № 644 в місті Одесі розпочато опалювальний період 2023-2024 років з 13.11.2023, розпорядженням Одеського міського голови від 28.03.2024 №213, опалювальний період 2023-2024 років закінчено 07.04.2024
 - 103) Зважаючи на чинність тарифів на послуги з постачання теплової енергії, а також те, що КП «ТМО» залишається єдиним надавачем таких послуг у період 2022, 2023 років та січня-березня 2024 року, пропозиція послуг з постачання теплової енергії КП «ТМО» та попит споживачів на вказані послуги існували на території міста Одеса у період 2022 - 2023 року та січня – березня 2024 року.
 - 104) За наявною інформацією, КП «ТМО» реалізовувало товар на ринку за запропонованою ціною у межах певної території протягом певного періоду: КП «ТМО» постачало теплову енергію споживачам категорій «населення», «бюджетні установи», «інші споживачі», «релігійні організації» у межах території міста Одеси нараховуючи плату за теплову енергію, протягом опалювальних періодів 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 років.
 - 105) Отже, протягом опалювальних періодів 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 років у межах території міста Одеси існували попит і пропозиція, сукупність товарно-грошових відносин між КП «ТМО» і споживачами категорій «населення», «бюджетні установи», «інші споживачі», «релігійні організації» що утворює ринок товару із сталою структурою.

- 106) Таким чином, часовими межами ринку визначено опалювальні періоди 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 років.
- Визначення бар'єрів вступу на ринок***
- 107) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- 108) Відповідно до Методики бар'єри вступу на ринок - це обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- 109) Ринок постачання теплової енергії характеризується наявністю організаційних та адміністративних бар'єрів, як то отримання ліцензій на здійснення господарської діяльності з виробництва теплової енергії, транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами, постачання теплової енергії, а також, наявність у суб'єкта господарювання інфраструктури у вигляді цілісного майнового комплексу.
- 110) Отже, для вступу нових суб'єктів господарювання на ринок постачання теплової енергії в зазначених територіальних (географічних) межах існують фактори організаційного характеру, пов'язані з технологічними особливостями постачання теплової енергії, а саме необхідність придбання у власність або у користування теплогенеруючого обладнання, необхідність будівництва нових магістральних та місцевих (розподільчих) теплових мереж та з'єднання новозбудованої системи теплопостачання з системами теплоспоживання споживачів, в той час, як у межах території, де розташовані діючі мережі КП «ТМО», зазначене будівництво є економічно недоцільним.
- Визначення потенційних конкурентів***
- 111) В ході дослідження, в територіальних межах міста Одеси, де розташовані діючі мережі, які експлуатуються КП «ТМО», не встановлено інших суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність з постачання теплової енергії.
- 112) Отже, КП «ТМО» залишалось єдиним продавцем послуг постачання теплової енергії у територіальних (географічних) межах ринку послуг з постачання теплової енергії у досліджуваній період на території міста Одеса, де розташовані діючі мережі теплопостачання, які експлуатуються КП «ТМО».
- Встановлення монопольного (домінуючого) становища.***
- 113) Частиною першою статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо: - на цьому ринку у нього не має жодного конкурента; - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- 114) Суб'єкти господарювання не зазнають значної конкуренції, якщо завдяки своїй ринковій владі мають здатність не допускати, усувати чи обмежувати конкуренцію, зокрема обмежувати конкурентоспроможність інших суб'єктів господарювання, чи ущемлювати інтереси інших суб'єктів господарювання чи споживачів (пункт 10.3 Методики).
- 115) З урахуванням пункту 10.3 Методики, здатність КП «ТМО», яке є на досліджуваному ринку єдиним постачальником теплової енергії, диктувати свої умови при продажу товару, є ознакою ринкової влади.
- 116) Виходячи з наведеного, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» становище КП «ТМО» на ринку послуг з постачання теплової енергії протягом опалювальних періодів 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 років у межах території міста Одеса, де розташовані діючі мережі теплопостачання, які експлуатуються КП

«ТМО» має ознаки монопольного (домінуючого), оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

6. ОБСТАВИНИ, ЯКІ МІСТЯТЬ ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

- 117) В ході розгляду заяв *Інформація, доступ до якої обмежено* та *Інформація, доступ до якої обмежено* щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку КП «ТМО», яке полягає в нарахуванні заявникам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, а також за результатами здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання на регіональному ринку послуг з постачання теплової енергії в межах Одеської області встановлено, що КП «ТМО» в порушення норм чинного законодавства нараховувало споживачам плату за надані послуги з постачання теплової енергії без урахування показів індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів.
- 6.1. Обставини, встановлені в ході розгляду заяви** *Інформація, доступ до якої обмежено*
- 118) Так, у заяві *Інформація, доступ до якої обмежено* щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях КП «ТМО» за вх. № 65-01/43-АМ від 07.08.2023 зазначено таке.
- 119) *Інформація, доступ до якої обмежено* має у власності нежитлове приміщення (офіс) площею 43,2 кв.м, розташоване на першому поверсі п'ятиповерхового житлового будинку за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*.
- 120) За інформацією споживача, у 2013 році *Інформація, доступ до якої обмежено* відповідно до своєї заяви отримала дозвіл на встановлення індивідуальної системи опалення та всіх засобів обліку послуг.
- 121) У 2013 році на підставі технічних вимог від *Інформація, доступ до якої обмежено* на виконання самостійної системи опалення нежитлових приміщень (здійснення підключення системи опалення самостійними трубопроводами за елеваторним вузлом теплового пункту житлового будинку) за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*, виданих КП «ТМО» *Інформація, доступ до якої обмежено*, розроблено робочий проект індивідуальної системи опалення з вузлом обліку теплової енергії за вказаною адресою, який було погоджено КП «ТМО».
- 122) Відповідно до Акту прийняття до експлуатації вузла обліку теплової енергії від 01.11.2013 за результатами технічного огляду вузла обліку теплової енергії встановлена його відповідність технічним умовам від *Інформація, доступ до якої обмежено* на встановлення засобу обліку теплової енергії, проекту системи обліку, узгодженому з КП «ТМО», Правилам користування теплової енергії, тимчасовим правилам обліку відпускання та споживання теплової енергії із зазначенням терміну наступної повірки засобу обліку теплової енергії - третій квартал 2017 року.
- 123) ДП «Всеукраїнський державний науково-виробничий центр стандартизації, метрології сертифікації та захисту прав споживачів» Мінекономрозвитку України 28.09.2018 року видало свідоцтво про повірку законодавчо регульованого засобу вимірювальної техніки № 24-1-4/7455, чинне до вересня 2022 року. За результатами повірки встановлено, що засіб вимірювальної техніки, а саме теплолічильник «WMZ-UA» зав. № 13010157 в складі: теплообчислювач, комплект термоперетворювачів опору Pt-1000, лічильник гарячої води, DN 15 в подавальному трубопроводі, встановлений на об'єкті споживача *Інформація, доступ до якої обмежено* (нежитловому приміщенні (офісу)), розташованому за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*), відповідає вимогам ДСТУ EN 1434.
- 124) В період з листопада 2013 року по лютий 2022 року споживач *Інформація, доступ до якої обмежено* щомісячно подавала КП «ТМО» показники засобу обліку теплової енергії, а КП «ТМО» щомісячно здійснювало нарахування плати за спожиту теплову енергію на об'єкті даного споживача (нежитловому приміщенні (офісу)), розташованому за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*) за цими показами.

- 125) КП «ТМО» склало Акт обстеження вузла обліку теплової енергії від *Інформація, доступ до якої обмежено*, розташованого на об'єкті споживача *Інформація, доступ до якої обмежено* (нежитловому приміщенні (офісу), розташованому за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*). За результатами огляду даного засобу вимірювальної техніки порушень не встановлено та заплановано чергову його державну повірку на третій квартал 2022 року.
- 126) За інформацією, зазначеною *Інформація, доступ до якої обмежено* у своїй заяві за вх. № 65-01/43-АМ від 07.08.2023, на прохання орендаря *Інформація, доступ до якої обмежено* в лютому 2022 року перекрыла систему опалення на об'єкті та припинила споживання тепла з фіксованим показником на лічильнику 11.832 Гкал.
- 127) Незважаючи на те, що покази лічильника у лютому - березні 2022 року залишилися незмінними, на початку квітня 2022 року від КП «ТМО» на адресу *Інформація, доступ до якої обмежено* надійшли рахунки за надання послуг з постачання теплової енергії у лютому та березні 2022 року у сумі 4 455,87 грн та 3 659,45 грн відповідно.
- 128) Згідно з довідкою КП «ТМО» від 24.10.2022 року за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено* (офіс *Інформація, доступ до якої обмежено*) встановлено таке: в нежитловому приміщенні 21,0 кв.м встановлено 1 радіатор М-140 (7 секцій), в нежитловому приміщенні 6,7 кв.м 1 радіатор М-140 (5 секцій), в нежитловому приміщенні 12,0 кв.м 1 радіатор М-140. Трубопровід заштитий. Об'єкт підключено з підвалу житлового будинку, встановлено прилад обліку в приміщенні.
- 129) При цьому, КП «ТМО», посилаючись на Постанову № 830, листом від *Інформація, доступ до якої обмежено* повідомило споживача *Інформація, доступ до якої обмежено*, що договір від *Інформація, доступ до якої обмежено* про постачання теплової енергії до нежитлового приміщення (офісу), розташованого за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*, припинено, а замість нього укладено типовий публічний договір приєднання про надання комунальної послуги постачання теплової енергії, передбачений вказаною постановою.
- 130) Як зазначило КП «ТМО» у своїх поясненнях, оскільки передбачений законодавством акт про прийняття на абонентський облік засобу обліку теплової енергії, встановленого на об'єкті споживача *Інформація, доступ до якої обмежено*, (нежитловому приміщенні (офісу), розташованому за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*), не складався, розподіл обсягу послуги, спожитої у вказаному житловому будинку між споживачами з часу запровадження публічних договорів здійснюється відповідно до вимог Методики розподілу між споживачами обсягів, спожитих у будівлі комунальних послуг, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово- комунального господарства України від 22.11.2018 № 315, пропорційно опалювальній площі (об'єму) приміщень споживачів.
- 131) Таким чином, КП «ТМО» з лютого 2022 року нараховувало споживачу *Інформація, доступ до якої обмежено* плату за послуги з постачання теплової енергії відповідно до Методики № 315 за показами загальнобудинкового вузла енергії, встановленого для комерційного обліку теплової енергії, без урахування показів індивідуального засобу обліку теплової енергії, встановленого на об'єкті даного споживача (нежитловому приміщенні (офісу), розташованому за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*).

6.2. Обставини, встановлені в ході розгляду заяви *Інформація, доступ до якої обмежено*

- 132) У заяві *Інформація, доступ до якої обмежено* щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях КП «ТМО» за вх. № 65-01/9-АМ від 21.03.2023 зазначено таке.
- 133) Листом від *Інформація, доступ до якої обмежено* «ТМО» видало *Інформація, доступ до якої обмежено* технічні умови на встановлення засобу обліку теплової енергії на системі опалення помешкань квартири за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*.
- 134) На підставі вказаних технічних умов складено робочий проект встановлення засобу обліку та регулювання теплової енергії квартири *Інформація, доступ до якої обмежено* у житловому будинку *Інформація, доступ до якої обмежено*.

- 135) Актом від *Інформація, доступ до якої обмежено* КП «ТМО» прийняло в експлуатацію зазначений засіб обліку теплової енергії.
- 136) У вказаному акті зазначено, що за результатами технічного огляду засобу обліку теплової енергії, встановленого за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*, підтверджена його відповідність технічним умовам від *Інформація, доступ до якої обмежено* на встановлення засобу обліку теплової енергії, проекту системи обліку, узгодженому з КП «ТМО», Правилам користування теплової енергії, Тимчасовим правилам обліку відпускання та споживання теплової енергії. Наступна повірка планується у третьому кварталі 2018 року.
- 137) Державним підприємством «Одеський центр стандартизації, метрології та сертифікації» Міністерства економічного розвитку і торгівлі України *Інформація, доступ до якої обмежено* видано свідоцтво *Інформація, доступ до якої обмежено*. про повірку законодавчо регульованого засобу вимірювальної техніки, чинне до 26.07.2022. За результатами повірки встановлено, що засіб вимірювальної техніки, встановлений на об'єкті споживача *Інформація, доступ до якої обмежено* (*Інформація, доступ до якої обмежено*) відповідає вимогам ДСТУ EN 1434.
- 138) КП «ТМО» *Інформація, доступ до якої обмежено* складено акт готовності засобу обліку теплової енергії до експлуатації в опалювальний період 2018-2019 років, в якому зазначено, що за результатами технічного огляду стану приладу обліку теплової енергії, встановлених на об'єкті споживача *Інформація, доступ до якої обмежено* (*Інформація, доступ до якої обмежено*), встановлено, що зазначений засіб обліку теплової енергії відповідає технічним умовам на монтаж та експлуатацію систем обліку теплової енергії та вимогам «Правил обліку отпускання та споживання теплової енергії». Дата наступної повірки третій квартал 2022 року.
- 139) При цьому, КП «ТМО» листом від *Інформація, доступ до якої обмежено* повідомило *Інформація, доступ до якої обмежено*, що у зв'язку з впровадженням постановою Кабінету міністрів України від 21.08.2019 № 830 «Про затвердження Правил надання послуги з постачання теплової енергії і типових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії» типових договорів з індивідуальними споживачами про надання послуг з постачання теплової енергії для багатоквартирних житлових будинків, договір щодо надання послуг з постачання теплової енергії до приміщення, розташованого за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*, укладений між КП «ТМО» та споживачем *Інформація, доступ до якої обмежено* припинено.
- 140) Як зазначило КП «ТМО» у своїх поясненнях, оскільки засіб обліку теплової енергії, встановлений в квартирі № *Інформація, доступ до якої обмежено* житлового будинку, розташованого за адресою *Інформація, доступ до якої обмежено*, при влаштуванні індивідуальної системи опалення не приймався на абонентський облік КП «ТМО» та його правовий статус на цей час не визначено, тому розподіл обсягу послуги, спожитої у вказаному будинку з часу впровадження типового договору здійснюється відповідно до вимог Методики № 315.
- 141) Таким чином КП «ТМО» нараховує з лютого 2022 року споживачу *Інформація, доступ до якої обмежено* плату за послуги з постачання теплової енергії відповідно до Методики № 315 за показами загальнобудинкового вузла енергії, встановленого для комерційного обліку теплової енергії, без урахування показів індивідуального засобу обліку теплової енергії на об'єкті споживача (*Інформація, доступ до якої обмежено*).
- 6.3. Висновки Відділення за результатами аналізу обставини, встановлених в ході розгляду заяв** *Інформація, доступ до якої обмежено та Інформація, доступ до якої обмежено*
- 142) Разом з тим на момент встановлення, опломбування та введення в експлуатацію засобів обліку теплової енергії на об'єктах споживачів *Інформація, доступ до якої обмежено* та *Інформація, доступ до якої обмежено*, а також укладення з ними договорів, і до прийняття Порядку № 270, яким встановлюється процедура взяття на абонентський облік індивідуальних засобів обліку теплової енергії, а також здійснення перегляду інших

нормативно-правових актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», діяли Правила № 630.

- 143) Засоби обліку теплової енергії, встановлені на об'єктах споживачів були прийняті КП «ТМО» в експлуатацію та КП «ТМО» здійснювало нарахування плати за послуги з постачання теплової енергії відповідно показів таких засобів обліку до січня 2022 року.
- 144) Ураховуючи зазначене посилання КП «ТМО» на те, що засоби обліку теплової енергії, встановлені на об'єктах споживачів *Інформація, доступ до якої обмежено* та *Інформація, доступ до якої обмежено* не приймалися на абонентський облік, у зв'язку з чим КП «ТМО» з лютого 2022 року нараховує таким споживачам плату за послуги з постачання теплової енергії відповідно до Методики № 315 за показами загальнобудинкового вузла енергії, встановленого для комерційного обліку теплової енергії, не є обґрунтованим.
- 145) Таким чином, КП «ТМО» з лютого 2022 року нараховувало плату споживачам *Інформація, доступ до якої обмежено* та *Інформація, доступ до якої обмежено* на об'єктах яких встановлено індивідуальні засоби обліку теплової енергії за послуги з постачання теплової енергії без урахування показів таких засобів обліку.

6.4.Обставини, встановлені в ході дослідження питання нарахування КП «ТМО» за послуги з постачання теплової енергії без врахування показів вузлів обліку теплової енергії іншим споживачам.

- 146) Листом від 26.02.2024 № 02-01-01-61 (вх.№ 65-01/522 від 27.02.2024) КП «ТМО» повідомило, що до січня 2022 року КП «ТМО» введено в експлуатацію *Інформація, доступ до якої обмежено* індивідуальних засобів обліку теплової енергії із них *Інформація, доступ до якої обмежено* засобів обліку у житлових приміщеннях та *Інформація, доступ до якої обмежено* засобів обліку у нежитлових приміщеннях.
- 147) Крім того, до січня 2022 року плата за послуги постачання теплової енергії таким абонентам нараховувалась з урахуванням показів індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів.
- 148) Серед таких споживачів зазначені також і заявники *Інформація, доступ до якої обмежено* та *Інформація, доступ до якої обмежено*.
- 149) Упродовж 2022-2023 років до КП «ТМО» не звертались споживачі (суб'єкти господарювання, фізичні особи) щодо встановлення та введення в експлуатацію індивідуальних засобів обліку теплової енергії.
- 150) У лютому 2022 року КП «ТМО» було розірвано договори про надання послуг постачання теплової енергії, згідно з якими нараховувалась та стягувалась плата з урахуванням показів індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених у житлових приміщеннях – з *Інформація, доступ до якої обмежено* споживачами; у нежитлових приміщеннях – з *Інформація, доступ до якої обмежено* споживачами. Серед таких споживачів зазначені також і заявники *Інформація, доступ до якої обмежено* та *Інформація, доступ до якої обмежено*.
- 151) Плата за послуги з постачання теплової енергії з лютого 2022 року по грудень 2023 року нараховується таким споживачам без врахування показів індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів. Обсяги нарахованих та сплачених сум за вказані послуги наведені у Таблиці 1.

Таблиця 1.

Вид приміщення	Нараховано, грн		Сплачено, грн	
	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік
Житлові приміщення	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>
Нежитлові приміщення	<i>Інформація, доступ до якої</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>

	<i>обмежено</i>			
--	-----------------	--	--	--

- 152) Щодо причин розірвання таких договорів КП «ТМО» зазначило, що 01.05.2021 набрав чинності Закон України від 03.12.2020 №1060 «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань у сфері надання житлово-комунальних послуг», яким внесено зміни до статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» та передбачено запровадження публічних договорів приєднання про надання житлово-комунальних послуг. Текст такого договору затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №830 «Про затвердження Правил надання послуги з постачання теплової енергії і типових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії» (далі Правила №830) та розміщено на офіційному сайті КП «ТМО» 04.10.2021. Отже станом на 05.11.2021 типові договори з індивідуальним споживачем вважаються укладеними.
- 153) Про нарахування споживачам, на об'єктах яких встановлені індивідуальні засоби обліку теплової енергії за послуги з постачання теплової енергії без урахування показів таких засобів обліку свідчать також чисельні скарги споживачів (власників як житлових так і нежитлових приміщень), які надходили до КП «ТМО» упродовж 2022-2023 років. Так на адресу КП «ТМО» із зазначеного питання надійшло *Інформація, доступ до якої обмежено*
- 154) звернень із зазначеного питання, та у кожному випадку КП «ТМО» відмовляло споживачам у врахуванні показів індивідуальних засобів обліку теплової енергії при розрахунках за спожиті послуги, посилаючись на зміни в чинному законодавстві, які регулюють порядок надання та облік таких послуг.
- 155) Таким чином, КП «ТМО» з лютого 2022 року нараховувало плату споживачам на об'єктах яких встановлено індивідуальні засоби обліку теплової енергії за послуги з постачання теплової енергії та стягувало кошти за вказані послуги без урахування показів таких засобів обліку.

6.5.Позиція уповноваженого органу

- 156) Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (далі – Мінінфраструктури) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема: у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно – територіального устрою, житлової політики; у сфері благоустрою населених пунктів, житлово – комунального господарства, управління побутовими відходами.
- 157) Відповідно до покладених завдань Мінінфраструктури затверджує, зокрема: порядки, стандарти, норми і правила у сфері житлово – комунального господарства, житлової політики, благоустрою населених пунктів; інформує та надає роз'яснення державної політики з питань, що належать до його компетенції.
- 158) З метою вирішення питання щодо правомірності дій КП «ТМО» по нарахуванню споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії відповідно до Методики розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 22.11.2018 № 315 за показами загальнобудинкових вузлів комерційного обліку теплової енергії, без урахування показів індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, Відділення звернулось листом від 05.09.2023 № 65-02/735є до Антимонопольного комітету України щодо звернення за відповідними роз'ясненням до уповноваженого державного органу – Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України.
- 159) Антимонопольним комітетом України листом від 16.11.2023 № 6-01/13580 (вх.№ 65-01/620К від 20.11.2023) перенаправлено до Відділення лист Мінінфраструктури від 15.11.2023 № 20169/25/10-23 щодо надання роз'яснення вищезазначених дій КП «ТМО».
- 160) З вказаного приводу Мінінфраструктури повідомило, що питання, порушені в листі Антимонопольного комітету України щодо нарахування КП «ТМО» плати за послуги з постачання теплової енергії за показами засобів обліку теплової енергії уже розглядалися та

- надавалось роз'яснення на адресу Департаменту міського господарства Одеської міської ради листом від 14.02.2023 № 7/11/1531-23, з наданням його копії.
- 161) Листом від 14.02.2023 № 7/11/1531-23 Департамент комунальних послуг та комунального обслуговування Міністерства розвитку громад та територій України повідомило Департамент міського господарства Одеської міської ради, що з аналогічного питання надало відповідь КП «ТМО» від 06.01.2023 № 7/11/206-23 з надання копії цього листа.
 - 162) Листом від 06.01.2023 № 7/11/206-23 Департамент комунальних послуг та комунального обслуговування Міністерства розвитку громад та територій України повідомив КП «ТМО» наступне.
 - 163) Питання встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії у будинку з вертикальною схемою влаштування не врегульоване діючим законодавством.
 - 164) Оснащення окремих жилих та нежилых приміщень вузлами розподільного обліку теплової енергії регулюються Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», Порядком № 829, Порядком № 205 та Порядком № 270.
 - 165) Відповідно до пункту 3 частини другої статті 10 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» загальний обсяг теплової енергії (крім обсягу теплової енергії, витраченого на приготування гарячої води, забезпечення функціонування внутрішньобудинкових систем опалення та гарячого водопостачання (за наявності циркуляції), опалення місць загального користування та допоміжних приміщень будівлі, а також приміщень, де встановлені вузли розподільного обліку теплової енергії/прилади - розподілювачі теплової енергії) розподіляється між споживачами, приміщення/опалювальні прилади яких не оснащені вузлами розподільного обліку теплової енергії/приладами - розподілювачами теплової енергії, пропорційно до опалюваної площі (об'єму) таких споживачів.
 - 166) Споживачам, приміщення яких оснащені вузлами розподільного обліку теплової енергії/приладами - розподілювачами теплової енергії/вузлами розподільного обліку витрати теплоносія (у разі обліку теплової енергії у гарячій воді), обсяг спожитої теплової енергії визначається за їхніми показаннями відповідно до методики розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг, затвердженої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, але не менше мінімальної частки середнього питомого споживання теплової енергії серед інших споживачів у будівлі відповідно до пункту 5 частини другої цієї статті.
 - 167) На виконання Законів України «Про житлово – комунальні послуги» та «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 22.11.2018 № 315 була затверджена «Методика розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг», яка передбачає розподіл спожитої теплової енергії між всіма споживачами з врахуванням показань приладів розподільного обліку, але не менше мінімальної частки середнього питомого споживання теплової енергії серед інших споживачів.
 - 168) Але на споживачів з вертикальною системою опалення, через приміщення яких прокладені транзитні трубопроводи внутрішньобудинкової системи опалення, окрім показів вузла (вузлів) розподільного обліку, також повинен бути розподілений той обсяг теплової енергії, що надходить від таких трубопроводів у це приміщення, що наразі діючим законодавством не передбачено.
- 6.6. Висновки Відділення, встановлені в ході розгляду заяв та дослідження щодо нарахування КП «ТМО» за послуги з постачання теплової енергії без врахування показів вузлів обліку теплової енергії.**
- 169) З огляду на документи, надані Відділенню, засоби обліку теплової енергії на об'єктах споживачів були встановлені, опломбовані та введені в експлуатацію КП «ТМО».
 - 170) Зокрема, на момент встановлення, опломбування та введення в експлуатацію засобів обліку теплової енергії на об'єктах споживачів, а також укладення з цими споживачами КП «ТМО»

- договорів, за якими здійснювалось нарахування плати за послуги з постачання теплової енергії відповідно до показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах цих споживачів, і до прийняття Порядку 270, яким встановлюється процедура взяття на абонентський облік індивідуальних засобів обліку теплової енергії, а також здійснення перегляду інших нормативно-правових актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», діяли Правила № 630.
- 171) Відповідно до положень пункту 9 Правил № 630 квартирні засоби обліку теплової енергії беруться виконавцем послуг на абонентський облік. Періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку теплової енергії проводяться за рахунок виконавця.
 - 172) Абзацом другим пункту 10 Правил № 630 передбачалось, що справляння плати за нормативами споживання за наявності квартирних засобів обліку без урахування їх показань не допускається, за винятком випадків, передбачених абзацом п'ятим пункту 15 цих Правил. Виконавець і споживач не мають права відмовлятися від врахування показань засобів обліку.
 - 173) Згідно з пунктом 29 Правил № 630 споживач мав право, зокрема, на установлення квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік; на періодичну повірку, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку.
 - 174) Засоби обліку теплової енергії, встановлені на об'єктах споживачів були прийняті КП «ТМО» в експлуатацію та КП «ТМО» здійснювало нарахування плати за послуги з постачання теплової енергії відповідно показів таких засобів обліку до січня 2022 року.
 - 175) В свою чергу, Порядок № 829 набрав чинності 24.10.2018.
 - 176) Правилами №830 передбачено, що кількість та якість послуги визначається відповідно до умов договору за показаннями вузла комерційного обліку теплової енергії та іншими засобами вимірювальної техніки - для колективного договору, договору з колективним споживачем, договору з власником (користувачем) будівлі, індивідуального договору (пункт 7 Правил №830).
 - 177) Пунктом 19 Правил №830 визначено, що комерційний облік послуги здійснюється вузлом (вузлами) комерційного обліку, що забезпечує (забезпечують) загальний облік споживання послуги у будівлі, її частині (під'їзді), обладнаній окремим інженерним вводом, згідно з показаннями його (їх) засобів вимірювальної техніки.
 - 178) До встановлення вузла (вузлів) комерційного обліку теплової енергії обсяг споживання теплової енергії у будівлі визначається відповідно до Методики розподілу, що передбачено пунктом 20 Правил №830.
 - 179) Крім того, відповідно до статті 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.
 - 180) Отже, положення та вимоги Порядку №829, які визначають процедуру встановлення вузлів розподільного обліку комунальної послуги з постачання теплової енергії, підлягають застосуванню з моменту набрання ним чинності, до нових відносин, та не мають зворотної сили до вже встановлених лічильників, які були прийняті на облік.
 - 181) Разом з тим, Методика № 315, на яку посилається КП «ТМО» у своїх поясненнях, наданих Відділенню, на підставі якої виконавцем послуг здійснювалось нарахування плати за послуги з постачання теплової енергії на об'єктах споживачів без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на цих об'єктах, встановлює правила розподілу спожитих у будівлі/будинку комунальних послуг, зокрема, послуг з постачання теплової енергії.
 - 182) У відповідності до цього порядку розподіл між споживачами загального обсягу спожитої комунальної послуги у будівлі/будинку за відповідний розрахунковий період здійснюється з урахуванням показань вузлів комерційного та розподільного обліку (теплотлічильників, лічильників холодної води, лічильників гарячої води), установлених як у приміщеннях, так і за їх межами, або приладів-розподільовачів теплової енергії, установлених на опалювальних

- приладах опалюваних приміщень, а в окремих випадках - розрахунково. Для розподілу приймаються показання вузлів комерційного та розподільного обліку, приладів розподільного обліку теплової енергії станом на кінцеву дату розрахункового періоду, отримані виконавцем розподілу комунальної послуги, у спосіб, визначений договором про надання комунальної послуги. Базою для розподілу загального обсягу спожитої теплової енергії у будівлі/будинку за відсутності приладів розподільного обліку теплової енергії є опалювана площа приміщень, зазначена у договорі про надання послуги з постачання теплової енергії.
- 183) До січня 2022 року КП «ТМО» як виконавець послуг з постачання теплової енергії здійснювало розподіл обсягів цих комунальних послуг з урахуванням показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених вказаними споживачами на своїх об'єктах та прийнятих виконавцем послуг в експлуатацію.
 - 184) Крім того, жодним чинним нормативно-правовим актом, який регулює порядок встановлення та взяття на абонентський облік засобів обліку теплової енергії, зокрема Порядком №270, Порядком №829 не передбачено зняття з обліку вже встановлених засобів обліку, у тому числі тих, які були встановлені до набрання чинності вказаних порядків.
 - 185) Постановою Верховного Суду України від 22.02.2023 року по справі № 753/2748/20 (відповідач Комунальне підприємство виконавчого органу Київради (Київської міської державної адміністрації) «Київтеплоенерго») та частково постановою Верховного Суду України від 02.11.2021 року по справі № 756/2361/20-ц зазначено наступне:
 - 186) Зміна законодавцем технічних вимог щодо порядку встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії (квартирних лічильників) не є підставою для встановлення споживачем нового обладнання для обліку тепла, за умови, що таким споживачем до прийняття нового Порядку № 829 вже встановлено індивідуальний вузол розподільного обліку теплової енергії.
 - 187) На час виникнення спірних правовідносин щодо встановлення теплолічильника та його облікування право споживача на встановлення квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік, а також проведення оплати за спожиті послуги згідно з показниками індивідуальних приладів обліку визначалось Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання».
 - 188) Отже, показники лічильників, встановлених та прийнятих на облік у встановленому законом порядку до прийняття Порядків № 829 та № 270, повинні враховуватися виконавцем послуг.
 - 189) Верховний Суд також звертає увагу на те, що Порядок № 829 не передбачає необхідність приведення раніше встановленого вузла обліку у відповідність до цього Порядку та не встановлює заборони щодо врахування показників за такими лічильниками, які надаються споживачами.
 - 190) Цей порядок не передбачає повторне прийняття на абонентський облік вузла розподільного обліку відповідно з новою процедурою, який раніше був прийнятий на абонентський облік, до набрання чинності Порядку № 829.
 - 191) В свою чергу, Методикою № 315 не передбачено право виконавця послуг з постачання теплової енергії не враховувати показники індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, та введених в експлуатацію, при нарахуванні плати за послуги з постачання теплової енергії.
 - 192) При цьому, Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» визначено право споживача на встановлення індивідуальних засобів обліку теплової енергії та взяття їх на абонентський облік, а також здійснення оплати за спожиті послуги згідно з показниками цих засобів обліку.
 - 193) Аналогічні висновки містяться у постановах Верховного Суду від 02.11.2021 року у справі № 756/2361/20-ц, від 22.02.2023 року у справі № 753/2748/20, в яких зазначено, що Порядок № 829 не передбачає необхідності приведення раніше встановленого засобу обліку теплової енергії у відповідність до цього Порядку та не встановлює заборони щодо врахування показів за цими засобами обліку, які надаються споживачами.

- 194) Аналогічна правова позиція зазначена у рішенні Господарського суду Одеської області від 19.06.2023 у справі №916/3040/22 (відповідач – КП «ТМО»), яке залишено без змін постановою Південно-західного апеляційного господарського суду від 05.12.2023.
- 195) Отже, покази індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів та прийнятих на облік у встановленому законодавством порядку до прийняття Порядку № 829, повинні враховуватися виконавцем послуг з постачання теплової енергії, тобто у даному випадку КП «ТМО».
- 196) З огляду на зазначене, положення діючого законодавства, що регулюють сферу послуг з постачання теплової енергії, не передбачають не врахування виконавцем послуг з постачання теплової енергії показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, при нарахуванні плати за надані послуги.
- 197) За таких обставин, КП «ТМО», всупереч положенням діючого законодавства, здійснюючи нарахування споживачам вартості послуг з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на їх об'єктах, обмежило право споживачів здійснювати оплату вартості фактично отриманих послуг.
- 198) Незважаючи на наявність у споживачів встановлених на їх об'єктах індивідуальних засобів обліку теплової енергії, а також на отримані листом від 06.01.2023 № 7/11/206-23 роз'яснення Департаменту комунальних послуг та комунального обслуговування Міністерства розвитку громад та територій України, нарахування плати за послуги з постачання теплової енергії КП «ТМО» здійснювало на загальних підставах, без урахування показників цих засобів обліку теплової енергії, що суперечить нормам чинного законодавства.
- 199) При цьому, посилення КП «ТМО» на те, що індивідуальні засоби обліку теплової енергії, встановлені на об'єктах споживачів, не були прийняті на абонентський облік відповідно до вимог Порядку № 829, є необґрунтованими, враховуючи, що засоби обліку теплової енергії, встановлені на об'єктах споживачів були прийняті КП «ТМО» в експлуатацію та КП «ТМО» здійснювало нарахування плати за послуги з постачання теплової енергії відповідно показів таких засобів обліку до січня 2022 року, а також діючі положення законодавства, що регулює відносини у сфері послуг з постачання теплової енергії, роз'яснення уповноваженого органу – Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, та позицію Верховного суду із зазначених питань.
- 200) Позиція КП «ТМО» як постачальника теплової енергії щодо необхідності прийняття на абонентський облік засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, згідно з Порядком № 829, який прийнято після встановлення цих засобів обліку та прийняття їх в експлуатацію, прямо суперечить вищенаведеній статті 58 Конституції України.
- 201) Таким чином, у КП «ТМО» відсутні об'єктивні підстави, що ґрунтуються на приписах чинного законодавства для нарахування споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів.
- 202) Підсумовуючи наведене, КП «ТМО» при розрахунках зі споживачами за спожиті послуги постачання теплової енергії має враховувати показники індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, та обсяг теплової енергії, що надходить від трубопроводів внутрішньобудинкової системи опалення, які проходять транзитом через приміщення споживачів.
- 203) З огляду на зазначене, дії КП «ТМО», які полягають у нарахуванні споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання теплової енергії, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

7. АНТИКОНКУРЕНТНІ НАСЛІДКИ ДІЙ КП «ТМО»

- 204) Дії КП «ТМО» щодо нарахування споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів у вигляді понесення ними додаткових фінансових втрат та є результатом застосування ринкової влади.
- 205) Така поведінка КП «ТМО» стала можливою лише внаслідок відсутності вибору для споживачів інших виконавців послуг з постачання теплової енергії та є результатом застосування ринкової влади.
- 206) З огляду на зазначене, Відділенням встановлено, що завдяки ринковій владі КП «ТМО» має можливість нав'язувати споживачам неприйнятні для них умови, не передбачені нормами чинного законодавства, для можливості отримання послуг з постачання теплової енергії, що може мати наслідком ущемлення інтересів споживачів цих послуг.
- 207) Така поведінка притаманна саме монопольному утворенню, оскільки у взаємовідносинах із суб'єктом господарювання, що має монополю владу, споживачі його послуг знаходяться з ним у нерівних умовах, змушені погоджуватись на всі вимоги та умови для можливості отримання послуг та фактично позбавлені захисту своїх прав та законних інтересів.

8. НЕМОЖЛИВІСТЬ ВЧИНЕННЯ КП «ТМО» ДІЙ ЗА УМОВ ІСНУВАННЯ ЗНАЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ

- 208) Наявність у суб'єкта господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку не є протиправним, однак такий суб'єкт господарювання має усвідомлювати можливість певного обмеження своєї діяльності з точки зору дотримання законодавства про захист економічної конкуренції, визначати свою поведінку на основі пріоритету прав споживачів та у будь-якому разі не створювати умови, які породжують або можуть породжувати порушення їх прав та ущемлення інтересів.
- 209) Внаслідок вчинення КП «ТМО» дій, які полягали у нарахуванні споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів у вигляді понесення ними додаткових фінансових витрат, його привабливість для споживачів могла б різко зменшитися і тому, за умов існування значної конкуренції на ринку, необхідною ознакою якої є можливість вибору у споживачів, Підприємство істотно втратило б свою ринкову частку та, як наслідок, прибуток.

9. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ КП «ТМО»

- 210) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- 211) Відповідно до частини третьої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- 212) Зловживання монопольним (домінуючим) становищем за умовами пункту 2 статті 50 цього Закону визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

10. ВИСНОВКИ

- 213) Ураховуючи, що КП «ТМО» на ринку послуг з постачання теплової енергії протягом опалювальних періодів 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 років у межах території міста Одеса, де розташовані діючі мережі теплопостачання, які експлуатуються КП «ТМО» має ознаки такого, що займає монопольне (домінуюче) становище, дії КП «ТМО», які полягають у

нарахуванні споживачам плати за послуги з постачання теплової енергії без урахування показників індивідуальних засобів обліку теплової енергії, встановлених на об'єктах споживачів, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання теплової енергії, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Ураховуючи вищевикладене, керуючись статтями 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 36, 37 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 за № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (із змінами і доповненнями), пунктом 2 розділу II, пунктом 9 розділу VI та пунктом 1 розділу VII Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.05 1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (зі змінами), адміністративна колегія Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Розпочати розгляд справи у зв'язку з наявністю в діях комунального підприємства «Теплопостачання міста Одеса» (*Інформація, доступ до якої обмежено*) ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання теплової енергії, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
2. Доручити збирання та аналіз доказів у справі першому відділу досліджень і розслідувань Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України.

Голова Колегії

Андрій БОРИСЕНКО